

MILAN HANUŠ

ŽIVÝ MÝTUS ROGER FEDERER

PROSTOR

Milan Hanuš
Živý mýtus Roger Federer

PROSTOR

M I L A N H A N U Š

ŽIVÝ MÝTUS
ROGER FEDERER

P R O S T O R | P R A H A | 2 0 2 1

Text © Milan Hanuš, 2021
Preface © Aleš Lederer, 2021

Photos © Profimedia, 2021
Front cover photo © Braschler & Fischer / AUGUST / Profimedia
Back cover photo © Paolo Pellegrin / Magnum Photos / Profimedia

© PROSTOR, 2021

ISBN 978-80-7260-502-6

Matyášovi a Rozárce

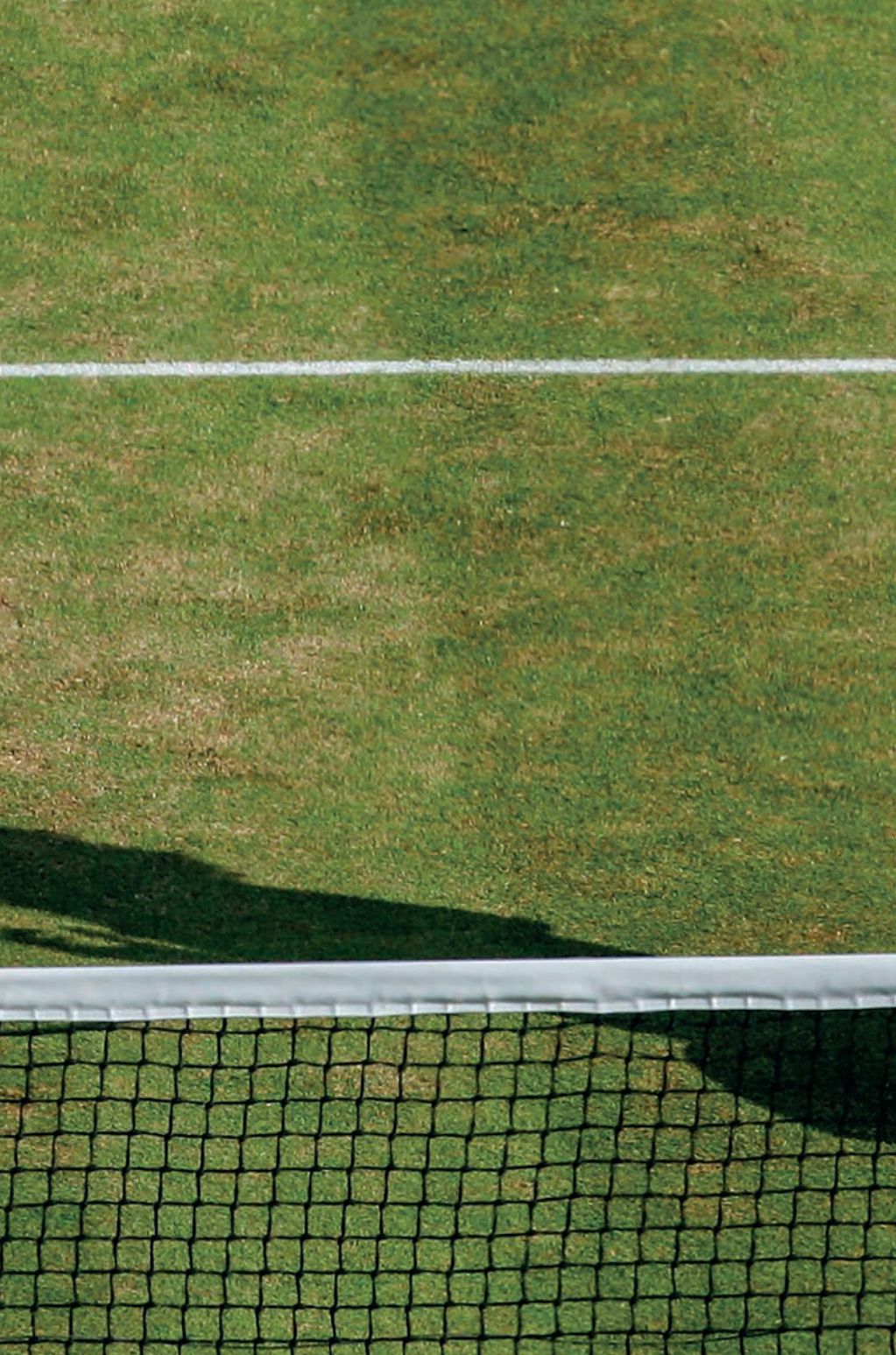

OBSAH

SLOVO NAKLADATELE	15
ÚVOD	25
PRVNÍ ČÁST MÝTUS CESTY	
KAPITOLA 1 KOUZLO MÍČE	33
KAPITOLA 2 DAIMON	41
KAPITOLA 3 DÉMONIE	49
KAPITOLA 4 ŠPRÝMAŘ A REBEL	57
KAPITOLA 5 CHVÁLA MENTORŮ	65
KAPITOLA 6 MAPA LÁSKY	75
KAPITOLA 7 BRÁNA SMUTKU	85
KAPITOLA 8 ZASVĚCENÍ	93
KAPITOLA 9 HRA O TRŮN	103
KAPITOLA 10 V BŘÍŠE VELRYBY	113

KAPITOLA 11 ZNAMENÍ ČASU	123
KAPITOLA 12 DIOSKÚROVÉ	131
KAPITOLA 13 PŘÍBĚH ČTYŘČAT	143
KAPITOLA 14 KOPERNÍKOVSKÝ OBRAT	157
KAPITOLA 15 DOSAŽENÍ ÚPLNOSTI	167
KAPITOLA 16 OTCOVSTVÍ VE ZBROJI	177
KAPITOLA 17 DJOKER KOMPLEX	187
KAPITOLA 18 RYTÍŘI KULATÉHO STOLU	199
KAPITOLA 19 DRUHÉ ZROZENÍ	207
KAPITOLA 20 UCHVÁCENÍ HROU	215
KAPITOLA 21 CO DÁL, ROGERE?	225
DRUHÁ ČÁST MÝTUS HRY	
KAPITOLA 1 PERSONA	231
KAPITOLA 2 NEVIDITELNÝ REŽISÉR	239

KAPITOLA 3 PIKTOGRAM ŽIVOTA	249
KAPITOLA 4 NA MENTÁLNÍM HŘIŠTI	259
KAPITOLA 5 V SRDCI DRAMATU	267
KAPITOLA 6 V POSVÁTNE ZÓNĚ	275
KAPITOLA 7 EPIČNOST BITEV	283
KAPITOLA 8 PROTRPĚNÁ VÍTĚZSTVÍ	291
KAPITOLA 9 HOMÉRSKÝ PLÁČ	299
KAPITOLA 10 NOSTALGIE PODZIMU	307
KAPITOLA 11 ALCHYMICKÉ ZLATO	315
TŘETÍ ČÁST Z POHLEDU HVĚZD	
SYMBOLICKÁ MAPA ŽIVOTA	319
ZÁVĚREČNÁ POZNÁMKA A PODĚKOVÁNÍ AUTORA	327
POUŽITÁ LITERATURA	329
COPYRIGHT K FOTOGRAFIÍM	332

Milý Rogere,

píšu ti k tvému významnému životnímu jubileu a omlouvám se, že ti hned a s takovou samozřejmostí tykám. Mám však pocit, že se za těch dvacet let známe natolik, že si to mohu dovolit. Pravda je bohužel taková, že ty o mé existenci vůbec nevíš, kdežto já tebe znám jako své boty. V každém zápase, který jsem sledoval, v každém velkém finále jsem byl doslova obutý v tvé tenisové duši. Rozuměl jsem tvým gestům, cítil tvou nejistotu a nervozitu v klíčových momentech zápasu. Zatímco ty jsi na kurtu vše s bravurou zvládal, já umíral u obrazovky – několikrát dokonce i ve wimbledonském hledišti – a třásl se o výsledek. A teď najednou slavíš čtyřicáté narozeniny. Zdá se, že v plné síle. To se tenistům až na výjimky nestává, aby v tomhle věku ještě běhali po kurtech.

Chtěl bych ti říct, že tvou tenisovou kariéru sleduji téměř od samých počátků. Tedy od počátků tvého působení mezi profesionály. A že tvůj herní styl mě okamžitě uchvátil. Už při prvních zápasech, které jsem měl možnost sledovat, jsem zaznamenal tvůj mimořádný talent. I tvou zdravou ctižádostivost spojenou s enormní pílí a nezlomnou vůlí dosahovat drobnými krůčky vytyčených cílů.

Nikdy nezapomenu na tvou první velkou tenisovou bitvu, kterou jsi svedl v roce 2001 coby devatenáctiletý

nováček na okruhu ATP na trávě All England Clubu, kde jsi ve čtvrtém kole pokořil obhájce titulu, a navíc sedminásobného wimbledonského vítěze Peta Samprase. Bylo to strhující drama s mnoha nečekanými zvraty, ale především se šťastným koncem pro tebe. Porazil jsi dosavadního krále Wimbledonu, třebaže na celkové vítězství jsi tenkrát ještě nedosáhl. Na první grandslamový titul sis musel počkat další dva roky. Tenkrát jsi poprvé triumfoval právě zde na svém nejoblíbenějším turnaji i povrchu. A snad se mnou budeš souhlasit, když napíšu, že travnaté dvorce londýnského Wimbledonu ti učarovaly. Nakonec se ti totiž podařilo zdvihnout nad hlavu wimbledonský pohár, tuhle nejcennější tenisovou trofej na světě, celkem osmkrát, což je v dosavadní historii nejen rekord, ale i zcela unikátní a těžko překonatelná bilance!

Musím se ti, milý Rogere, v souvislosti s tímto zápasem s něčím důležitým svěřit. Už od mládí, tedy někdy od sedmdesátých let, jsem vždycky upínal svou tenisovou pozornost a sympatie ke svým oblíbeným hráčům. Ať už to byl Rod Laver, Stan Smith, Jan Kodeš, později Stefan Edberg či Pete Sampras. Ke svým hrdinům jsem si vytvářel důvěrný vztah založený na obdivu a jistém mentálním napojení. A tehdy, když jste nastupovali s Petem Samprasem na centrální dvorec Wimbledonu, se stalo něco pozoruhodného, nečekaného a pro mě naprosto ojedinelého. Říkal jsem si: tak jak to tomuhle mladíkovi, Pete, dneska nandáš? Povolíš mu pár gamů, nebo snad celý set? A když jsi zázračným způsobem otočil vývoj tie-breaku prvního setu a vyhrál jej, pocítil jsem jistou rozmrzelost, že můj oblíbený Pete začíná od nějakého tehdy ještě nepřilíš známého hráče dostávat pěkně na frak.

Jenže o to víc jsem si začal všimnat tebe a tvé hry. Když jsi pak v páté sadě proměnil hned svůj první mečbol, doslova jsem vybuchl nadšením! Byla to úchvatná podívaná. Takhle hrají mistři, řekl jsem si v duchu. Nebo zcela jistě hráči nadaní mimořádným talentem. Tenhle zápas jsem začal sledovat jako dlouholetý věrný fanoušek Peta Samprase a skončil okouzlen hrou neznámého švýcarského mladíčka. Člověk by řekl: láska na první pohled! Asi ano, od té doby jsem tě nespustil z očí.

Za ty roky jsem viděl, že jsi vždycky nesmírně zaujatý hrou. Jsi doslova fascinován tenisovým míčkem. Tvůj tenis vyniká nesmírnou pestrostí úderů, jejich přesnou kombinací i originálním řešením různých herních variant. Tam, kde jiní nasazují těžce vydřenou rutinu a dril, používáš lehkost a vtip, zařadíš precizní tenisovou ekvilibristiku, pomáháš si svým přirozeným talentem a citem pro hru. Jsi zkrátka tenisový originál, který disponuje jakousi zvláštní, chtělo by se říct až nadpřirozenou elektrizující silou, pomocí níž dokáže neustále poutat pozornost příznivců bílého sportu, ať už jsou odkudkoli. Jako bys vytvářel či vyzařoval magnetické pole, které ti zajišťuje přízeň diváků po celém světě. Od New Yorku přes Londýn až po Šanghaj či australské Melbourne. Všude jsi, Rogere, jako doma. Není pochyb, že kdybys přijel na Zanzibar či na Papuu Novou Guineu odehrát exhibiční zápas s místním zbožňovaným náčelníkem, stejně by minimálně polovina diváků fandila tobě.

Když ses stal nespornou hvězdou první velikosti, začaly o tobě vycházet knihy. Přečetl jsem snad všechny, které v českém překladu vyšly. Kromě čtenářského zážitku jsem prožíval už pouze jisté zklamání z toho, že

jsem všechny tyhle knihy nevydal sám. A právě od chvíle, kdy jsem dočetl první z nich, jsem neustále přemýšlel o tom, jak by měl vypadat tvůj knižní portrét, který připravím ve svém nakladatelství. V průběhu let jsem oslovil řadu autorů, nikdo však nesebral odvalu takovou knihu sepsat. Až jednou v únoru roku 2019 jsme seděli po soukromém tenisovém turnaji s kamarády v restauraci, kde nechyběl ani kolega Milan Hanuš, s nímž se často a rád utkávám nejen na tenisových kurtech, ale i v debatách o tenisu a ve vášnivých interpretacích těch nejúchvatnějších tenisových soubojů, které jsme v posledních dvaceti letech oba zhlédli. Oslovil jsem ho se svým nápadem a po několika diskusích o koncepci knihy se Milan této nabídky chopil. Výsledkem jeho nezpochybnitelné autorské odvahy a schopnosti čtivým způsobem vykreslit klíčové okamžiky těch největších zápasů, zejména pak ty neviditelné či nezahlednutelné síly, které určují osudy jednotlivých bitev, je tato kniha. A tou ti chceme vzdát hold. Je to příběh o dobývání tenisového olympu a o tom, co všechno se na této heroické cestě odehrává v duši osamělého tenisty.

Není pochyb, že jsi a zůstaneš nejvýraznější postavou dějin světového tenisu. Aspoň v mé hlavě ano. Jsi živoucí legendou par excellence. Tenisovou ikonou i živým mýtem, jak tě v názvu této knihy trefně pojmenoval její autor. Víím, že symbolizuješ něco víc než jen umění tenisového hráče. Zosobňuješ ducha fair play, na kurtu vyzařuješ noblesu i majestát tenisového krále. Jsi veskrze inspirativní osobností, která k tenisu přivedla miliony malých kluků a holek po celém světě. A nám tenisovým amatérům zůstaneš věčným vzorem v úsilí hrát údery

tak, jak bychom si je ve svých představách zahrát přáli. A že je skutečnost na hony vzdálená našim snům, je jen podružnou maličkostí. Právě v úsilí nás obyčejných tenisových nadšenců se ukrývá ten nejskutečnější mýtus, který však po každém nepovedeném balónku vždy znovu a znovu umírá, aby se opět zrodil v čisté podobě při vzpomínce na tvoji hru, ale především na tvou nezaměnitelnou tenisovou osobnost.

Milý Rogere, co ti tedy popřát k tvému jubileu, když sis všechny své sny splnil jak na kurtech, tak – soudím – i v soukromí? Snad setrvalé zdraví, veselou náuru a pozitivní mysl do druhé poloviny života! Na závěr ti chci za všechny tvé příznivce poděkovat především za ty obrovské dávky radosti, kterou nám z tenisových kurtů rozdáváš už téměř dvacet let. Byly to úchvatné roky, které – a to vím jistě – s nikým jiným nezažiji. Od chvíle, kdy jsi porazil Peta Samprase, stal ses mou tenisovou láskou, které fandím do roztrhání těla. S klidným svědomím ti mohu slíbit, že už nepřeskočím k žádnému novému oblíbenci, protože na to měnit sympatie a citovou vazbu jsem už příliš starý.

Snad mi odpustíš potměšilý žertík, který jsem si dovolil učinit přiložením jedné své kuriozní fotografie z pražského hřbitova. Tento neobvyklý dopis bych však rád zakončil ve vážném duchu: chtěl bych tě obejmout a říct ti, že na světě existují miliony lidí, kteří tě mají upřímně rádi. Jsem mezi nimi i já. Třeba se někdy potkáme a budu ti to moct říct osobně.

V úctě tvůj věrný obdivovatel ze vzdálené Prahy,
Aleš Lederer, červenec 2021

Hier ruht in Frieden
unser theuerer Vater

Herr

JOACHIM
LEDERER

geb. am 6. Mai 1856

gest. 27. Dezemb. 1903

tief betrauert von seinen
Kindern.

Friede seiner Asche!

BERNARD

GEB. 1839 GEST. 1903

U.

HENRIETTE

GEB. 1842 GEST. 1911

FEDERER

*Každý člověk vstupuje na svět
s osudovým posláním...*
James Hillman, KLÍČ K DUŠI

Roger Federer je fenomén. Titulek vyjadřující Rogerovu tenisovou dokonalost, jeho tituly, rekordy, celosvětovou slávu, oblíbenost, charisma, sex-appeal, výjimečnost, bohatství, smysl pro rodinu a solidárnost, hypnotizující vliv na tenisové fanoušky, a nejen na ně. To vše z něj dělá sportovní ikonu s přesahem do jiných oblastí života.

I v této knize je Roger vnímán jako fenomén, ale z jiného úhlu pohledu. Rogerova zářivá cesta představuje jev, v němž se zrcadlí něco důležitého a trvalého, co se týká lidské podstaty, něco věčně živého, a proto stále přitažlivého a mladého, něco mytického.

V Rogerově raném nadání, výjimečném tenisovém talentu, v jeho životních průvodcích a učitelích, vysokých ambicích i vzdoru, cílevědomosti, zvládání překážek a proher, vypjatých soubojích, v překonávání rekordů a dosahování vítězství – v tom všem a ještě v mnohém jiném, čeho si všímá tato kniha, se zrcadlí vzorec cesty, který provází člověka a celý lidský rod odpradávná. Je to cesta hrdiny, která má mnoho podob, stejně jako hrdina má „tisíc tváří“, jak to vyjádřil velký znalec mýtů Joseph Campbell ve své slavné knize. Hrdinou může být statečný voják nebo hasič, obětavý lékař, odvážný politik nebo vrcholový sportovec, protože velké výzvy, vypjaté zápas a mezní zkušenosti provázejí život odnepaměti

a jsou spojené s dramatem vzdoru a prosazení člověka vůči protivníkům a silám, které lidskou individualitu ohrožují či utlačují.

O Rogerovi už vyšla řada knih a článků sportovních novinářů, tenisových odborníků i esejistů, kteří vyprávějí sportovní příběh tenisového krále, génia, umělce, „nejlepšího tenisty všech dob“. Tato kniha jeho příběh převypráví způsobem, který je psychologický a mytický, hrdinu vnímá „archetypovým okem“ a v tomto ohledu se inspiruje dílem pronikavého amerického myslitele Jamese Hillmana a jeho „cestou za objevením individuálního životního smyslu“. Hillmanovský způsob výkladu umožňuje rozvinout představivost, využít kulturních podobností a paralel a včlenit jednotlivé etapy Rogerova života do nezvyklých kontextů a souvislostí.

V biografích i odborněji laděných knihách jsou verbálně i graficky rozebírána jednotlivá utkání, Rogerův útočný styl a jednotlivé stránky jeho hry. V našem pojednání je utkání vnímáno především jako zápas, bitva, souboj a existenciální drama, v němž Roger bojuje na dvou frontách, se silnými soupeři, ale i s neviditelným protivníkem, se stresem, vášní, napětím, emocemi i s bohyňí Fortunou. Sportovní zápas tím získává ještě jeden – a možná rozhodující – psychologický a heroický rozměr.

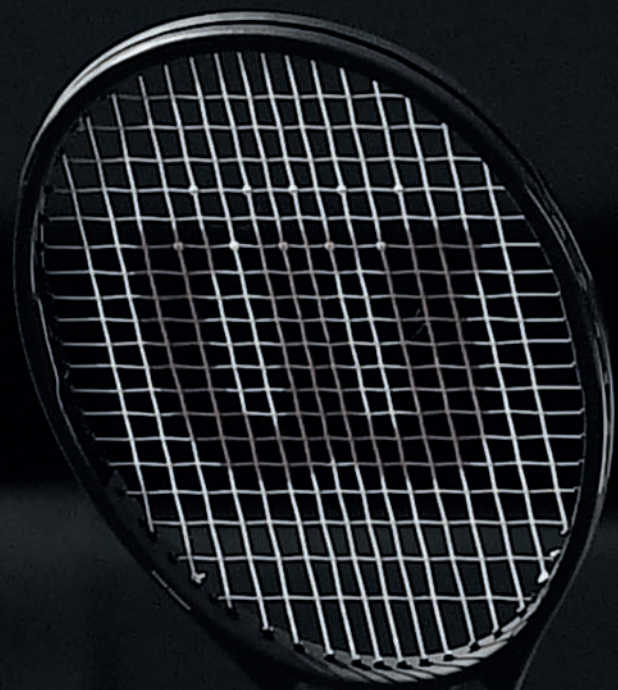
Rogerově tenisu je ve většině publikací věnována pozornost jako sportovní disciplíně, jako hře bez přesahu. V našem výkladu je tenis hrou, v níž se v nejvypjatějších zápasech a chvílích zpřítomňuje „posvátné dění“, jak se vyjádřil slavný antropolog Leo Frobenius, sport tu přináší zkušenosti a prožitky, které mají přesahující ráz. Tenisový zápas se v takových magických chvílích proměňuje

ve zvláštní typ zasvěcovacího obřadu a získává zcela jedinečný a nezapomenutelný rozměr.

Jazyk sportovních novinářů a tenisových odborníků je věcný, konkrétní a faktografický, sloužící k zachycení a popisu dat a událostí z Rogerova života. Jazyk a styl užívaný v této knize je vzletný, metaforický, esejistický, obrazný a místy i patetický. Je takto zvolený záměrně, protože podobným způsobem promlouvá duše, která je jazykem mýtu.

Dosud vydané publikace o Rogerovi podávají obraz výjimečného tenisty i člověka, jednoho z nejuznávanějších a nejslavnějších sportovců dnešní doby. Naše kniha kreslí obraz jedné nezaměnitelné tváře z tisíce různých tváří hrdiny, kreslí živoucí archetyp hrdiny na tenisových dvorcích a v tomto smyslu je výkladovým experimentem a zároveň i vyjádřením vděčnosti. Neboť díky Rogerově cestě si můžeme zpřítomnit příběh, který nás tolik přitahuje, protože v něm tušíme náš vlastní „hrdinský faktor“, to, kým v jádru jsme.

PRVNÍ ČÁST
MÝTUS CESTY

KOUZLO MÍČE

Kulatý nesmysl. Znamou ironickou hlášku nejčastěji adresovanou fotbalovému míči můžeme klidně vztáhnout i na tenisový míček nebo třeba na celou planetu Zemi. Těžce zklamaný fanoušek po prohře svého zbožňovaného klubu či idolu promítne svou hlubokou frustraci na hlavního hybatele celé hry a nazve ho kulatým nesmyslem. Kritický intelektuál neschopný bavit se věčnou hrou života, k níž patří i sportovní zápolení, položí sžíravou otázku: Proč tolik humbuku, emocí a peněz kolem toho bláznivého nesmyslu? Oba postoje jsou pochopitelné, ale mýjejí podstatu. Svým způsobem jsou i dehonestující a krátkozraké, protože odnímají míči, symbolu hry, jeho kouzlo a vedou i k „odkouzlení“ celého světa sportu.

V jedné z „federerovských“ biografí se dočítáme, že Rogera od malička fascinovaly míčky. „Už ve dvou a půl letech chtěl, abych mu přihrávala míčky,“ vzpomíná matka. „Jeho šikovnost byla evidentní. Ještě ani pořádně neběhal, a už byl schopen chytat velké míče. První míče poslal přes síť jako tříapůlletý. Byly mu čtyři a zahrál za sebou správně přes síť 20–30 míčů.“ Míč pro malého Rogera zjevně není kulatým nesmyslem, ale naopak něčím nanejdůležitějším, zábavným a vzrušujícím. Odkud se